

Quid pro
cauſa ſpe-
ciali.

nam caſus occurrere poteſt, in quo propriae dice-
ceſis viſitatio poſſit vicario, aut alteri fideli, &
prudenti Chriſti Miniſtro committi, vt alteri vi-
ſitatione indigenti prouideatur: præſertim quan-
do non tota Prouincia obeunda eſt, quod mul-
torum eſſet annorum negotium, ſed diceceſis ali-
qua aut illius pars. In quo quidem etiamſi Con-
cilium Prouinciale ita iudicauerit, non debet ſine
Patroni conſenſu procedi: quia cum res inſolita
ſit, & turbellis expoſita, debet Regia auctoritas
interponi: præſertim quia Patroni officium po-
teſt à viſitatis implorari, eò quòd in exercitio Be-
neficiorum, quæ per eius præſentationem acce-
pere, turbentur. Vnde in hoc grauiter peccari
poteſt, dum turbulenta iſta non cauenter reme-
dio dicto, ſed inconsideratè contenditur, vt ſcan-
dala ſcandalis expungantur; vel potiùs vt nouis
additis ſcandalis res in deterius ruant, & vulnera
augeat, quod eſſe debuerat medicina.

Aſſeritio 13.
de obſer-
uatione pec-
catorum circa
cauſas ap-
pellatione
delatas.

62 Dico decimo-tertiò. Archiepiſcopi In-
diarum grauiter peccare poſſunt, dum appella-
tione ad eos delatas cauſas non ſtudent delin-
gentiſſimè pettractari. Cum enim in Indiis di-
ſpenſatum circa id ſit, quod Iura præſcribunt, vt
tres eſſe conformes ſententiæ debeant ad cauſa-
rum conſolutionem, ſed duæ ſufficiant, id quòd à
Gregorio XIII. oportunè diſpoſitum ob loco-
rum diſtantiã, cuius Bullam adducit, & explicat
Dom. Solorzanus Lib. 3. Cap. 9. valde inuigilan-
dum eſt, cum in ſecundã iſtantiã res verſatur,
quia ſi conformis ſententiã in eã ſit, non eſt vlti-
rius remedium, quo poſſit litigans reſpirare.
Quod quidem cum per vicarios communiter agi
ſoleat, in eis conſtituendis lapſus eſſe grauiffimi
poſſunt, de quo inferius, qui in Metropolitanis
deteriores erunt ob rationem dictã. Sicut ergo
ſi tertiã locum haberet iſtantiã, exactior eſſet
& maturior cauſæ diſcuſſio, multorum oculis
circa eam intentis: ita in ſecundã ſic agendum,
vt vnã illa duarum diligentiam complectatur.

Cap. Con-
ſuluit de
appellat.

Admonitio ſalutaris habetur in Cap. Conſuluit de
appellationibus, vbi cum decidatur in notoriis non
eſſe deferendum appellationi; ſic ſubditur: ſed
cum multa dicantur notoria, quæ non ſunt, prouidere
debet, ne, quòd dubium eſt, pro notorio videatur habere.

Quanta di-
ligentia et-
iam circa
notoria re-
quiratur.

Sic Alexander III. & quidem Archiepiſcopo ſcri-
bens, Toletano inquam. Si ergo in notorijs per-
ſpicacia prouidentia requiritur; quantò illa debet
eſſe acutior, vbi de notorijs non agitur, ſed opus
eſt occultis iuris rationes per caliginem veſtigare?
& in hoc quidem duplici ſolet extremo peccari,
aut acceleratione ſcilicet nimia, aut nimia etiam
protractione; & vbi acceleratio talis eſt, quan-
tum illa rectè deciſioni obſtet, quæ maturam
requirit indaginem, ſatis perſpicuum eſt. Quòd
autem ſit etiam pernicioſa protractio, eſt item
compertum, quia teſtes vel moriuntur, vel reced-
dunt, quorum ratificatio neceſſaria eſt, & ipla
protractionis moleſtia litigantis cura torpeſcit,
dum augentur expenſæ, & quidem deſperationis
torpor obrepit. Videant ergo hæc Archiepiſcopi
Indiarum, Archiepiſcopi inquam, qui ſuo in
nomine videndi, præſerunt principatũ. De
quibus dicta ſatis.

CAPVT VI.

Peculiares obligationes Indicorum
Episcoporum.

§. I.

De obligationibus circa Indorum salutem
procurandam.

63 Dico primò. Indici Epifcopi grauif-
ſimè tenentur ad Indorum ſalutem
procurandam, vnde & grauiffimè
peccant, dum ea, quæ ad illam ſpectant, omit-
tunt, aut ea præſtant, quibus illam conſtat impe-
diri. Conſtat ex dictis, num. 17. ex Concilio
Limenſi: nam ea totius Epifcopalis officij in
his Prouincijs potiſſima cura eſt. Hinc eſt vt gra-
uiter peccent

Aſſeritio 1.
grauiffimè
peccare In-
dicorum E-
piſcopos eu-
ram Indo-
rum negle-
gentes.

1. Qui non viſitant Indorum populos: negli-
gunt enim oues, quæ ad potiſſimam eorum cõ-
ram ſpectant. Dum ſcilicet viſitare poſſunt, quia
aliàs obligatio ceſſat, vt ex Concilio Tridentino
conſtat ſeſſione 24. Cap. 3. de Reformatione: verbis
illis: Si legitime impediti fuerint. Videatur Dom.
Reyna vilus poſt hæc ſcripta Tomo 1. de Perſectio
Prelato, Lib. 2. Tractat. 5. Cap. 5. Quando autem
legitimè impediti cenſeri debeant, eorum eſt con-
ſcientiæ relinquendum, qui rem corãm Deo equã
trutatione perpendunt.

Non viſi-
tantes, aut
viſitatores
non idoneos
deſignantes.

2. Qui cum impediti ſunt, viſitatores mittunt,
vt proprijs iſporum commendis, non Indorum
ſpirituali, & temporali; illud enim ex hoc ordi-
nariè pender, inferuiant. Ab his enim non Chri-
ſti, ſed avaritiæ miniſtris, nihil quòd bono Indo-
rum cõgruar, promouetur, ſed omnia in deterius
adducuntur. Hæc aded ſunt perſpicua, vt dilu-
cidius nihil, ſicut & teneri eos ad reſtorationem
ratione diſpendiorum, quæ Indi ab his, & eo-
rum comitibus, miniſtris, & ſeruitoribus ſunt
perpeſſi.

Et Indorũ
expenſis, eũ
de Idolola-
tria agitur,
ſuſtentan-
dos.

64 3. Qui cum intelligant in populis Indo-
rum idololatriæ aliquas reliquias herere, viſitato-
res mittunt Indorũ expenſis ſuſtentandos. Quo-
rum enim hæc, vbi certi delinquentes non ſunt?
& vt eſſe illos conſtet, eorum ſunt tenuiffimæ
facultates, nec conſcandæ illæ, quandoquidem
cum iſtis de rigore iuris non agitur. Vnde pau-
cos ante dies circa hoc Regis noſtri pietas, &
zelus enituit, dum ad Prælatum quemdam, quem
tale aliquid diſpoſuiſſe, & peregiſſe cognouit,
grauiffimis verbis ſcripſit, ne tale aliquid vltiùs
moliretur, ſed perſuaſum ſibi haberet omnes ſuos
redditus, qui erant ſanè pinguiſſimi, eo in opere
juſtiſſimè ab eodem inſumendos.

Parochiam
familiali-
bus lingua
Indica re-
nari con-
ſeruet.

4. Qui Parochias Indorum familiaribus con-
ſerunt, Indicarum linguarum ignaris, quãdam
ſuperficiali earum notitiã contenti. Quo malo
vix eſſe aliud maius poteſt, & circa hoc quidem
ſatis eſt Regiã prouidentia conſultum, ſi illi de-
bita executio reſponderet. Nec iuuat commune
illud eſſatum, notitiam dictã vſu facilè com-
parandam. Quòd certè tolerabile eſſet, ſi non
ſuppeterent alij eo ſin genere peritiores. Sed
quòd

Indicorum Episcoporum peculiare obligationes.

Obligatio
inde reſti-
tutionis

quod vſu comparandum dicitur, vſu conſtat mi-
nimè, ita per ignorantia portas introeuntibus,
euenire. Cum enim eos animarum zelus ad of-
ficia prædicta non trahat, ſed emolumentorum
temporalium imperioſa cupiditas, poſtquam a-
depta illa non eſt, quòd ignem illum cœleſtem
accendat, vt ſic ea ſuperari difficultas poſſit, quæ
in addiſcendis barbaris linguis ſemper inuenitur.
Vbi præter ingens præiudicium, quòd miſellis
indigenis inde contingit, obligatio etiam reſtitu-
tionis oboritur. Sic enim officia accipientes, cum
officio non faciunt ſatis, nequeunt Beneficio in-
tegrè potiri, vt eſt certiffimum in Iure & eo pe-
titis axioma. Si ergo illi non reſtituant, vt fre-
quenter euenit, ad eos obligatio reſtitutionis
ſpectat, qui cauſam damno ſua electione dede-
runt, de quo dictum ſuprà ſemel, & iterum, &
eſt omnium inconcuſſa doctrina.

Aut ſolius
lingua ti-
tulo aliàs
ineptis.

65 5. Qui per aliud extremum, ob peritiam
linguarum cum alijs requiſitis ad officium Pa-
rochiale diſpenſant vitioſos homines, illiteratos, &
prauè genitos, gregibus nouellis, futuros magis
lupos quàm paſtores, inhumaniter obrudentes.
Vix credi poteſt futuros aliquos ſic facientes in
gremio illo ſacratiore; ſed quia eſſe poſſunt, non
eſt documentum hoc, non meum, ſed magiſtri
ſublunioris, omittendum. Niſi, qui ſcientiã, &
moribus commendatus exiſtat. Talis debet eſſe cu-
ratum Beneficium accepturus, vt exponit Ale-
xander tertius in Conſilio Lateranenſi, & ha-
betur in Cap. In cunctis, de electione. Lingua no-
titia, ſcientiã aliqua portio eſt, & aded exigua,
vt qui eã ſolã eſt præditus, non ided ſcientiam
habere dicatur. Addendum ergo vltiùs id,
quòd neceſſarium eſt, vt quis ſciens, & ſapiens
poſſit compellari: per quod vnũ tantum habe-
tur futuri Parochi ornamentum. Moribus ergo
commendatus exiſtat. Cuius ſcilicet probata ſit vir-
tus, & communibus testimonijs confirmata. Ne-
que, quia Indorum Parochia eſt, circa prædicta
non iſtandum, quia & pro illorum inſtructio-
ne, adminiſtratione Sacramentorum, & multis,
quæ in iſporum gubernatione contingunt, præ-
ſidium eſt non leue doctrinæ requiritum, ex cuius
defectu errores ſatis pernicioſi committuntur.
Quòd verò ad mores attinet, iam ex di-
ctis ſuperius liquet quàm debeant eſſe maturi, ne
penitus prauis exemplis deſtruant, quòd docen-
tes ædificare contendunt. De quo & inferius cir-
ca Parochos Indorum, pro quibus etiam ſupe-
riores dotes Concilium Limenſe tertium requi-
ſiuit Actiõne 2. Cap. 31.

Quales
ſacri Ca-
nones re-
quirantur.

Cap. In
cunctis,
de elect.

66 6. Qui Indos de ſuis Parochijs querelas
corãm ipſis proponentes auſterè repellunt, & ad
allegata & probata ſemper prouocant, menda-
ces eos, & criminoſos compellantes: hæc enim
ratione irremediabiles fiunt eorum miſeriã, cir-
ca ea, quæ à prædictis patiuntur. Fateor equi-
dem aliquando mentiri Indos, & falſa quãdam
ſuis Parochijs imponere; ſed illud non niſi indu-
cti ab alijs faciunt, qui inimicitias cum eis ge-
runt; bonos namque Parochos, quos Indi erga
ſe beneuolos, & officij ſui memores experiuntur,
diligunt, & veneratione eximã proſequuntur.
Aliud ergo eſt de punitiõne, aliud de remedio
tractare, quòd equidem extraiudiciali poteſt ani-
maduerſione diſponi. Quamquàm & in hoc ti-

Indorum
querelas
non amittentes,
cum op-
portunis
animad-
uerſionibus.

meri aliud damnum poteſt, ne ſcilicet Parochi
Indorum querelis irritati, erga illos ſe exhibeant
duriores. Vnde & hoc debet Prælatorum ſoler-
tia prouidere. Quòd ſi inter Parochos, & Indos
ſibi commiſſos controuerſiã frequentes ſint, de
permutatione agendum. Neque enim ſperari
poteſt vt Indi Parochos pro remedio animarum
conſulant, & eis ſincerè per Confefſionem con-
ſcientias aperiant, & ſiquid ſuperſtitionum eſt
reliquum, eĩdem manifeſtent, quos non Patres,
ſed aduerſarios implacabiles agnoſcunt. Quòd
ſi permutatione factã in eodem agendi genere in-
emendabiles deprehendantur, remouendi procul
dubio, & vt ſibi tantum vacent, auocandi. Vt
quid enim terram occupet infructuoſa ficulnea,
quæ diu expectata vt faciat fructum, neque red-
dit, neque reddendi ſpem vllam præfert? & v-
tiam infructuoſa tantum illa, & non etiam peſ-
ſimis germinibus iniurioſa. Neque harendum
ex eo, quòd ad titulum Indorum ordinatus, ſi
ab officio cadat, ægre ſit, quæ ad ſuſtentationem
neceſſaria fuerint, habiturus; ſibi enim hoc im-
putare debet, neque enim ob vnũ temporale
commodum, tot ſunt temporalia, & ſpiritualia
detrimenta in teneris Eccleſiæ filiis toleranda.
Neque in Indiis Sacerdotes ita egere contingit,
vt illis neceſſaria ad vitæ ſuſtentationem deſint,
& ita cum iniuriã ſui ſtãtus cogantur mendi-
care.

Ad titu-
lum Indo-
rum ordi-
nantes eo-
rum lin-
guam non
callentes.

67 7. Circa hoc ipſum, qui ad titulum Indo-
rum eos ordinant, qui eorum linguam ignorant
contra ſacrorum Canonum diſpoſitionem, &
præſertim contra Concilium Tridentinum ſeſ-
ſione 21. Cap. 2. Neque ſpes addiſcendi ſufficit,
ſicut neque ſpes obtinendi Beneficium, aut cer-
tus redditus ad ſuſtentationem ſufficeret, ſic com-
muni Doctõrum ſententiã comprobante. Ne-
que circa hoc credendum ſimplici alicuius, de ſe
ipſo atteſtationi, vt aliquando accidit, immò nec
multorum: ſed debet Prælatus per ſe ipſum exa-
men inſtuere peritorum miniſterio, atque et-
iam Indorum, qui ex aminatum intelligant
interrogandi ſunt. Quidquid aliter agitur, fal-
laciis obnoxium niſi Vicarijs generalis talis
ſit, vt poſſit hoc ipſi conſiderenter committi.
Vnde & conſequenter peccant, qui ordina-
tos cum prædicto titulo, cum opus eſt, mi-
niſterio prædicto non addicunt, eos poenis pro-
poſitis conſtringendo, & peſſimi profectò exem-
pli res eſt, vt ſtatuit Concilium Limenſe tertium
Actiõne 2. Cap. 40. quòd Prælatus eum, qui te-
nui alicui Parochiæ inferuire renuit, & propter
ea cenſuris impoſitis plures per meſes inuol-
uit, ſtatim abſolutum ob preces petentium, aut
negotiationem aliquam ad pinguem Parochiam
eligat, licet aliàs ſufficientem. Purgari illa ino-
bedientia debuit, & exemplo aliã debitum hu-
iuſmodi obſequium excitandi. Dignum eſt enim, ut
quos Dei timor à malo non reuocat, Eccleſiæ ſaltem
coſeruet ſeuertis diſciplinæ. Cap. Cum in cunctis, de
electiõne, §. Clerici.

Aut ſeruare
in paruis
Parochijs
nolentes ad
pingues
uominan-
tes.

Cap. In-
cunctis de
elect.

68 8. Qui pro adminiſtratione Sacramen-
torum iura ab Indijs Parocho ſoluenda præſcri-
bunt, quòd in cauſa eſſe poteſt, vt illi ab eorum
receptione retrahantur. Quòd quidem à Con-
cilio Limenſi Tertio pro viridiſſima conſtitutione
ſancitum. Actiõne 2. Cap. 38. vbi inter alia ſic ha-
betur:

Iura ſta-
tuentes ab
Indijs Pa-
rochis ſoluen-
da ob ſa-
crorum
admini-
ſtrationem